

”KIVOINTA PÄIVÄKODIS ON LELUPÄIVÄ”
Lasten ajatuksia päiväkotiviihtyvyydestä

Merja Martiskainen ja Taina Mikkola
Opinnäytetyö, syksy 2011
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Helsinki
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)
+ Lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Martiskainen, Merja & Mikkola, Taina. ”Kivointa päiväkodis on lelupäivä.” Lasten ajatuksia päiväkotiviihtyvyydestä. Helsinki, syksy 2011, 49 s., 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka lapset viihtyvät päiväkodissa sekä mitkä tekijät edistävät tai haittaavat lasten viihtyvyyttä siellä. Lisäksi tarkastelimme, vaikuttaako lasten sukupuoli vastausten sisältöön. Tutkimuksen avulla halusimme tuoda lasten ääntä kuuluville.

Opinnäytetyön aineistona on helsinkiläisessä päiväkodissa tehty valmis haastatteluaiaineisto. Vanhemmat haastattelivat lapsia kotona päiväkodin antaman haastattelulomakkeen pohjalta. Aineisto muodostui 13 lapsen vastauksesta, heistä seitsemän oli poikaa ja kuusi tyttöä. Opinnäytetyössä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää ja aineisto analysoitiin teemoittain. Vastauksista nostettiin esiin lasten mielipiteitä, joilla on vaikutusta heidän päiväkotiviihtyvyyteensä.

Aineistosta nousseiden tulosten perusteella suurin osa lapsista viihtyy hyvin päiväkodissa. Päiväkotiviihtyvyyteen eniten vaikuttavat leikki ja kaverit. Tulosten mukaan pojille kavereiden merkitys oli tärkeämpää kuin tytöille. Eniten viihtymistä haittaavaksi tekijäksi lapset kokivat kiusaamisen. Vastauksissa kaikki lapset kertoivat kokeneensa kiusaamista ja suurin osa lapsista kertoi itse kiusanneensa toisia lapsia päiväkodissa.

Opinnäytetyöstä saatujen tulosten perusteella pyrimme tarjoamaan lasten näkökulmaa päiväkodin henkilöstölle työnsä kehittämiseen ja lasten entistä parempaan huomiointiin.

Asiasanat: lapsi, leikki, kaverit, päiväkoti, viihtyvyys, laadullinen

ABSTRACT

Martiskainen, Merja and Mikkola, Taina

Children's experiences and their level of satisfaction at kindergarten.

49 p., 3 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services.
Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the thesis was to explore how satisfied children were at a kindergarten in Helsinki and what factors increased or decreased their levels of satisfaction. We also observed whether gender had an effect on the responses obtained from the children. By doing this research we wanted to make the children's voices heard.

For the research we used interview material from the kindergarten. The parents interviewed the children at home with a questionnaire provided to them by the kindergarten. Data consisted of responses from 13 children, 7 boys and 6 girls. In this thesis we used qualitative data analysis and the material was arranged according to themes. From the children's responses we picked out opinions and statements that reflected their level of satisfaction at the kindergarten.

According to the results obtained from this thesis, the majority of children seemed to be satisfied. We discovered that the two main factors affecting the level of satisfaction were play and friends. Factors decreasing the level of satisfaction included bullying and lack of peers to play with. The results also showed that the influence of friends was more significant for boys than for girls. Additionally, our results suggested that most of the 13 respondents felt they had been bullied and had bullied someone else at kindergarten.

These results can benefit the kindergarten staff in order for them to improve their work and to have even better consideration for the children.

Keywords: children, play, friends, kindergarten, satisfaction

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 PÄIVÄKOTI VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ	7
2.1 Varhaiskasvatus päivähoitossa	7
2.2 Varhaiskasvattaja päiväkodissa.....	9
2.3 Lapsilähtöinen varhaiskasvatus päiväkodissa	10
2.4 Lapsen oikeus osallistua päiväkodissa.....	11
3 LEIKKI-IKÄISEN LAPSEN KEHITYS	13
3.1 Fyysinen kehitys.....	13
3.2 Psyykinen kehitys	14
3.3 Sosiaalinen kehitys.....	14
3.4 Tyttöjen ja poikien kehityksen erot.....	16
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	18
4.2 Tutkimusympäristö ja tutkimusaineisto	19
4.3 Aineiston analysointi.....	20
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	22
5.1 Lasten ajatuksia päiväkodissa viihtymisestä	22
5.2 Lasten mukavina pitämät asiat päiväkodissa	23
5.3 Lasten tylsinä pitämät asiat päiväkodissa.....	28
5.4 Aineistosta nousseita muita asioita.....	31
6 JOHTOPÄÄTELMIÄ JA POHDINTAA	33
6.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	33
6.2 Tulosten pohdintaa	35
6.3 Opinnäytetyöprosessin arviointia.....	37
6.4 Oma ammatillinen kehittyminen	40
LÄHTEET.....	42
LIITE 1: Lasten haastattelukysymykset.....	47
LIITE 2: Teemojen muodostuminen	48
LIITE 3: Haastattelukysymysten ja tutkimuskysymysten välinen relaatio.....	49

1 JOHDANTO

Lasten määrä suomalaisessa päivähoitossa on noussut merkittävästi viime vuosina. Vuonna 2009 oli Suomessa 1–6-vuotiaita lapsia päivähoitossa 218 000. Heistä kaikkiaan 62 prosenttia oli kunnallisessa tai yksityisessä päivähoitossa. Päiväkodeissa hoidettavien suomalaislasten osuus oli 70 prosenttia, josta helsinkiläislasten osuus oli 15 prosenttia. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2010.) Lapsen hyvinvointi päiväkodissa on tärkeää niin hänen itsensä, hoitajien kuin vanhempienkin kannalta. Se, millaiseksi lapsi pitkän hoitopäivänsä kokee, ei ole samantekevää. Hujalan (2004) mukaan lapsen hyvinvointia edistävissä toiminnoissa on tärkeää ottaa lapsen oma näkökulma huomioon. Lapsen onnellisuus, turvallisuuden tunne ja tyytyväisyys ovat lapsen hyvinvoinnin perusta. (Hujala 2004, 88.)

Kiinnostuksemme opinnäytetyömme tekemiseen päiväkotiympäristössä heräsi omien lastemme sekä päiväkodeista saatujen työkokemustemme kautta. Lisäksi olemme molemmat suuntautuneet sosionomi (AMK) opinnoissamme lastentarhanopettajan kelpoisuuden saamiseen. Aihevalintaamme vaikutti myös se, että aikaisempi päiväkotilapsia koskeva tutkimus on ollut pääosin aikuiskeskeistä. Halusimme tässä opinnäytetyössämme nostaa lasten ääntä kuuluviin sekä herättää kasvattajia lapsilähtöisempään toimintaan.

Lapsen kuuleminen on edellytys sille, että hänet saadaan aktiivisesti osallistumaan ja vaikuttamaan omiin asioihinsa. Kyrönlampi-Kylmäsen (2010) mukaan lapsen mielipide tulisi ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 29). Mahdollisuus oman mielipiteen ja näkemyksen ilmaisuun saa lapsen tuntemaan itsensä huomioon otetuksi. Se on tärkeä osa itseilmaisua ja aktiivista vaikuttamista. Lapsen kuuleminen on lapsen oikeutta osallistua ja vaikuttaa päivittäiseen toimintaan.

Kuulemisella tuetaan hänen oma-aloitteisuutta ja lisätään tietoisuutta omasta ajattelustaan sekä vaikuttamismahdollisuudestaan (Tauriainen 2000, 57).

Lapsen ääni tulee ottaa huomioon ja häntä tulee kohdella tasavertaisesti vuorovaikutuksessa, häntä koskevassa päätöksenteossa ja kokonaisvaltaisessa lapsuuden ymmärtämisessä (Dahlberg & Moss & Pence 2003, 49–50).

Saimme opinnäytetyötämme varten helsinkiläisen päiväkodin valmiin tutkimusaineiston. Aineiston keräsi päiväkodissa työskennellyt lastentarhanopettaja päiväkotiryhmän 5–6-vuotiailta lapsilta keväällä 2010. Haastattelu oli osa päiväkodissa meneillään ollutta Hyvän käytöksen -teemaa, jonka perusteella toteutettiin teemaan liittyvä kysely ensin lasten vanhemmille. Sen lisäksi ryhmän lastentarhanopettaja halusi saada lasten ääntä kuuluviin lapsille suunnatun kyselyn avulla. Kysely toteutettiin siten, että vanhemmat tekivät haastattelut lapsilleen kotona päiväkodin antaman haastattelulomakkeen pohjalta. Tutkimuksessamme analysoimme vastausten pohjalta, kuinka lapset viihtyvät päiväkodissa. Pyrimme muodostamaan kokonaiskuvan siitä, mitkä tekijät edistävät tai haittaavat lasten viihtyvyyttä siellä. Tässä tutkimuksessa päiväkotiviihtyvyydellä tarkoitetaan lasten itsensä mukavina pitämiä asioita päiväkodissa. Lisäksi tavoitteenamme on tarkastella, eroavatko lasten vastaukset sukupuolen mukaan. Koemme tärkeäksi, että tutkimustulosten perusteella kasvattaja voi hyödyntää lasten mielipiteitä oman työnsä kehittämiseen.

Teoriaosuudessa tarkastelemme päiväkotia varhaiskasvatuksen toimintaympäristönä sekä käymme läpi 5–6-vuotiaiden lasten kehitysvaiheet. Sen lisäksi kerromme tutkimuksen toteutuksesta ja käytetystä menetelmästä. Lopuksi esittelemme tutkimuksen tuloksia, pohdimme tutkimuksen luotettavuutta sekä teemme johtopäätelmiä.

2 PÄIVÄKOTI VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Tässä opinnäytetyössämme keskitymme päiväkodissa tehtävään kasvatustyöhön, vaikka paikoin tarkastelemme päivähoitoa yleisestikin. Lapsen viihtymisen kannalta on tärkeää, että päiväkotitoiminta on lapselle turvallinen, virikkeitä tarjoava sekä kehitystä tukeva toimintaympäristö. Päiväkodissa lapsen tulee saada arvostusta ja kokea olevansa tärkeä. Ederin ja Fingersonin (2003) mukaan kasvattajan tehtävä on kuulla lasta ja antaa hänelle mahdollisuus kertoa omista ajatuksistaan paremmin kuin mitä aikuinen pystyisi lapsen puolesta tulkitsemaan (Eder & Fingerson 2003, 33).

2.1 Varhaiskasvatus päivähoitossa

Varhaiskasvatus on varhaiskasvatustieteellinen ja laaja-alainen näkemys lapsesta. Se perustuu kasvatukselliseen ja pedagogiseen toimintaan sekä lapsen ja aikuisten väliseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. (Nummenmaa 2001, 26.) Päivähoitojärjestelmä on lapsen oppimisen, mutta myös kasvun ja kehityksen kannalta yksi keskeisimmistä varhaiskasvatuksen toteuttajista (Hujala, Puirola, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 3). Perheiden kasvatustyön tukeminen on päivähoitossa tapahtuvan varhaiskasvatuksen tärkeä tehtävä. (Laki lasten päivähoitosta 36/1973).

Varhaiskasvatuksen kokonaisuuden osa-alueet hoito, kasvatustyö ja oppiminen painottuvat lapsilla iän mukaisesti. Toiminta on suunniteltua ja vuorovaikutus on tavoitteellista. Yhteistoiminnassa korostuu lapsen leikin merkitys. Arjessa rikas vuorovaikutusympäristö toimii leikin kautta yhteisen toiminnan sekä sosiaalisten suhteiden toimintakenttänä. (Ikonen 2006, 160.)

Varhaiskasvatuksen arvot ovat tärkeitä toiminnan kokonaisuuden kannalta. Pohja rakentuu erilaisiin toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin, mutta ennen kaikkea lapsen oikeuksia määrittävät kansainväliset sopimukset. Lapsen ihmisarvo on lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen tärkein arvo. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 12.)

Varhaiskasvatuspalvelujen järjestäminen on yhteiskunnan vastuulla. Se tarjoaa, järjestää ja tukee varhaiskasvatusta. Kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat toimivat palvelujen toteuttajina. Niiden toimintaa ohjaavat valtakunnalliset ja kuntakohtaiset ohjeet ja asiakirjat. Stakesin laatima opas Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaa valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisällön toteutumista, sisällön kehittämistä sekä luo edellytyksiä kuntien varhaiskasvatuksen laadun kehittämistyölle. Kuntakohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien lisäksi eri yksiköt laativat omat varhaiskasvatussuunnitelmansa. Päiväkodissa tehdään yksilöllinen, lapsikohtainen suunnitelma, kiinteässä yhteistyössä vanhempien kanssa huomioiden paikalliset edellytykset ja olosuhteet. Kerran vuodessa tehtävässä suunnitelmassa tulee korostaa lapsen omaa kehittymisen polkua, jossa kasvattaja yhdessä vanhemman kanssa toimii suunnannäyttäjänä. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 9.)

Helsingin suomenkielisen päivähoiton varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohdina on ollut laatimisprosessin avulla kohottaa henkilöstön ammatillista tietoisuutta, ohjata kasvatuskumppanuuteen sekä tulevaisuussuuntautuneen lapsilähtöisen ja yhdenmukaisen varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on palvella lasten kehityksen ja oppimisen tavoitteita sekä pyrkiä edistämään lasten henkilökohtaista hyvinvointia. Helsingin varhaiskasvatuksessa on keskeistä lapsille ominainen tapa toimia sekä leikkiminen, liikkuminen, taiteellinen kokeminen, tutkiminen ja ilmaiseminen. Lasten toiminta ja siihen vaikuttaminen on vuorovaikutteista, johon osallistuvat lapset, vanhemmat ja kasvattajat. (Helsingin kaupunki Sosiaalivirasto 2011, 3, 5, 7.)

Helsingin varhaiskasvatuksen arvoja ovat lasten tasa-arvoinen kohtelu ja syrjintäkielto, lapsen etu, lapsen mielipiteen huomioonottaminen sekä lapsen oikeus

elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen (Helsingin kaupunki Sosiaalivirasto i.a).

2.2 Varhaiskasvattaja päiväkodissa

Kasvattajista koostuva ammatillinen henkilöstö toimii varhaiskasvatuksen kasvatusyhteisön voimavarana. Se muodostuu moniammatillisista kasvattajista, ja työn laadukkuuden ratkaisee viime kädessä jokaisen yksittäisen kasvattajan todellinen ammatillisuus sekä oma tietoisuus osaamisestaan. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 11, 15, 16.) Kasvattajan kasvatustietoisuuteen vaikuttaa hänen oma maailmankatsomuksensa ja ihmiskäsityksensä sekä lapsen perusolemuksen ymmärtäminen. Tietoisuus omasta maailmankatsomuksesta ja sen sisällöstä auttaa kasvattajaa luomaan käsityksen tekijöistä, jotka vaikuttavat työhön ja lapsen omaan kokemusmaailmaan. (Brotherus, Helimäki & Hytönen 1994, 104.) Lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen ja lapsen kasvurauhan turvaaminen ovat tärkeä osa perustyötä. (Huhtanen 2004, 90.)

Varhaiskasvatuksessa yksi keskeisimmistä ammatillisen toiminnan perusteista on vuorovaikutus- ja yhteistyöosaaminen. Arjessa tapahtuviin tilanteisiin ja kohtaamisiin tarvitaan hyviä vuorovaikutustaitoja, joilla on merkitystä toimittaessa lasten, vanhempien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. (Nummenmaa & Karila 2011, 17–18.)

On tärkeää, että päiväkodin henkilöstö on motivoitunut työhönsä. Aikuisten todellinen halu tehdä työtä lasten kanssa heijastaa sitä ilmapiiriä, jossa päiväkodin arki kaikkine tapahtumineen sujuu. Kiesiläisen (1990) mukaan päiväkodissa työskentelevän kasvattajan on tärkeää tuntea tehtävä omakseen. Työn asettamat suuret vaatimukset toteutuvat parhaiten hyvällä yhteistyöllä, vastuuta kantavilla työyhteisön ja sen käyttämien menetelmien kehittämisellä. Kasvattajan sisäsyntyinen motivaatio työntekoon saa aikaan parhaat tulokset. (Kiesiläinen 1990, 5–6.)

2.3 Lapsilähtöinen varhaiskasvatus päiväkodissa

Päiväkodissa toteutettavan varhaiskasvatuksen keskeinen lähtökohta on lapsilähtöisyys. Perusajatuksena lapsilähtöisyydessä on kasvatuskäytäntöjen rakentaminen niin, että ne pystyvät vastaamaan lasten yksilöllisiin tarpeisiin mahdollisimman hyvin. (Hujala, Lindberg, Parrila, Tauriainen & Vartiainen 1999, 143.) Ajatus lapsesta aktiivisena oppijana ja oman oppimisensa subjektina korostuu lapsilähtöisyydessä. (Hujala ym. 1998, 56).

Lapselle tärkeä toiminnan muoto on leikki, jossa oppiminen tapahtuu luontevasti. Lapsilähtöisyydessä kasvatukselliset tavoitteet, sisällöt ja toiminta lähtevät lapsesta ja aikuisen tulee uskoa lapsella olevaan haluun ja mahdollisuuksiin oppia ja kasvaa. (Kalliala 2008, 22.) Päiväkodin henkilökunnan toiminta ja kasvatus vaikuttavat siihen, millaiseksi lasten leikkiympäristö muodostuu. Heidän tulee huomioida lasten leikkejä ja tukea siten lapsen kasvua ja kehitystä hyvään suuntaan. Kasvattajan havainnoidessa lasten leikkejä on vastuullista ymmärtää lapsen tapaa ajatella. Näin aikuinen pystyy määrittelemään paremmin roolinsa sekä, millä perusteella hän voi puuttua tai olla puuttumatta lasten leikkeihin. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 86–87.)

Valtakunnallisissa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 11, 15.) korostetaan tavoitteellista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämistä. Lapsen tulee kokea arvostusta ja tulla kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Rusasen (2008) mukaan lapsen tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että lapsi saa merkityksellisyyden kokemuksen. Sen syntymiseen vaikuttaa tunne, että hänet otetaan todesta ja hänen näkemysensä ei sivuuteta. (Rusanen 2008, 13.) Kasvattajan tulee olla tukemassa ja mahdollistamassa lapsen yksilöllistä kehittymistä (Keskinen & Virjonen 2004, 166). Vastuullinen aikuinen osoittaa asiantuntijuutta ottamalla lapset huomioon pätevinä toimijoina elämän eri aloilla (Woodhead & Faulkner 2000, 31).

Lapsilähtöisen ajattelun periaatteisiin kuuluu, että lasta kiinnostavia asioita arvostetaan ja häntä tuetaan ympäristönsä tutkimiseen. Tärkeää on ottaa huomi-

oon lapsen iänmukainen tietotaso. Lapsen tiedon hankinnassa oleellinen merkitys on sosiaalisella ja fyysisellä ympäristöllä. Lapsella ja aikuisella tulee olla dynaaminen vuorovaikutussuhde, jossa kasvattajan aikuisena tulee olla lämmin ohjaaja. (Keskinen & Virjonen 2004, 166–167.)

2.4 Lapsen oikeus osallistua päiväkodissa

Lapsen mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihin ja saada äänensä kuuluviin on lisääntynyt merkittävästi 2000-luvun myötä. Lapsen osallisuutta arvostetaan ja se puhuttaa niin valtakunnallisesti kuin pienempien yhteisöjen kesken. Valtakunnallinen esimerkki toiminnasta on Sosiaali- ja terveysministeriön Kaste-ohjelman avulla rahoitettu Lapsen ääni -kehittämishanke. Hankkeen osahankkeena toteutetaan Tukevasti alkuun, vahvasti kasvuun -hanketta, jossa tavoitteena on vahvistaa ja tukea lasten ja vanhempien välistä osallisuutta. (Pääkaupunkiseudun sosiaalialan kehittämiskeskus 2010.)

Lainsäädäntö tukee ja suojaaa lapsen oikeutta osallisuuteen. Suomen perustuslain mukaan lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti yksilöinä ja heillä on oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti (Suomen perustuslaki 731/1999). YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsen osallisuus voidaan katsoa perusoikeudeksi, joka velvoittaa moninaista viranomaistoimintaa. Sopimuksen 12. artiklan mukaan lapsella on oikeus saada häntä koskevaa tietoa ja hänen näkemyksensä tulee huomioida iän- ja kehitystason mukaisesti (Suomen Unicef i.a.). Myös päivähoiton omien varhaiskasvatussuunnitelmien ja erilaisten toimintasuunnitelmien tulisi tukea lapsen osallisuuden toteutumista ja lapsilähtöistä ajattelua. Päivähoidon kasvattajien tulisi myös arvioida toimintaansa, kuinka lasten osallisuus pääsee toteutumaan päivittäisissä toiminnoissa.

Yhteisöllinen osallisuus ja yhteisöllinen kulttuuri ovat lapsinäkökulman perusta. Lapset on mahdollista nähdä tekijöinä, aktiivisina osallistujina, tuottamassa kulttuuria tai he voivat olla muuttujia, jotka osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja

toteutukseen. Kanssakäyminen ja vuorovaikutus voivat tapahtua niin lasten kuin aikuisten kesken tai lapsen ja aikuisen välillä. (Karlsson 2000, 57, 69.) Aikuiselta vaaditaan tilannetajua - aitoa läsnäoloa ja kykyä kuunnella lasta, hänen kokemustensa ymmärtämistä sekä vastavuoroista kommunikointia ja toimintaa. Niiden myötä voidaan lisätä lapsen positiivisen sosiaalisuuden kehittymistä ja osallisuuden kokemuksia yhteisössä. (Uusitalo & Laakso 2005, 46.)

Helsingin päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelmassa lasten osallisuus tarkoittaa lapsen mahdollisuutta kuulluksi tulemiseen itseään koskevissa asioissa ja toiminnoissa. Lapset tulee ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun, kasvatuksellisen yhteisön toimintaan ja ratkaisun tekoon. Lasten osallisuuteen kuuluu myös rakentavan vuorovaikutuksen mahdollistaminen kasvattajien sekä toisten lasten kanssa. (Helsingin kaupunki Sosiaalivirasto i.a., 12.)

Päiväkodin yhteisön rakentaminen on kasvattajille haasteellinen prosessi, joka vaatii ammattitaitoa siihen osallistuvilta. Päiväkodin kasvattajat joutuvat silloin vaativan tehtävän eteen ja pääsevät käyttämään monenlaisia taitoja arjen tilanteissa. Ryhmän sisäiset vuorovaikutussuhteet, lapsen yksilöllinen huomioiminen ja ryhmähengen luominen saavat heidän taitonsa koetukselle. Kun kasvattaja tukee oikein lapsen osallisuutta, lapsen sitoutuminen ryhmään ja kyky ottaa vastuuta kasvavat. Kasvattajien ja lasten yhdessä laaditut säännöt ja niistä keskusteleminen lisäävät lapsen osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuden tunnetta ryhmässä. Lopputuloksena on tyytyväinen lapsi toimivassa ryhmässä. (Rasku-Puttonen 2006, 111–112.)

3 LEIKKI-IKÄISEN LAPSEN KEHITYS

Koska opinnäytetyömme haastattelu on tehty 5–6-vuotiaille päiväkotilapsille, haluamme käydä läpi yleisellä tasolla tähän ikävaiheeseen liittyvät kehitysvaiheet. Opinnäytetyömme kannalta on tärkeää kiinnittää huomiota tämän ikäisten lasten fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kehitykseen. On hyvä tarkastella myös tähän ikävaiheeseen kuuluvia kiinnostuksen kohteita lapsilla, jotta kasvatustajajat osaavat suunnitella heille mielekästä toimintaa. Huomioitavaa on kuitenkin se, että jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy yksilöllisellä tavalla ja ajalla. Päiväkodissa on tärkeää tiedostaa tyttöjen ja poikien kehityksen välisiä eroja, jotta lasten erilaiset tarpeensa tulevat mahdollisimmat hyvin huomioiduksi.

3.1 Fyysinen kehitys

Leikki-ikäinen lapsi on jo motorisesti kehittynyt. Perusliikuntamuodot kuten kävely, juoksu, hyppiminen ja pyörällä ajo sujuvat lapselta yleensä hyvin. Hienomotoriikan kehitys näkyy taidokkaana saksien käsittelynä sekä kynän käyttönä, myös sorminäppäryys on hallittua. Tässä iässä lapsen kinesteettinen eli liikeaisti vahvistuu edelleen sekä tasapaino, liikkeiden sujuvuus ja hallinta lisääntyvät. Lapsen liikunta monipuolistuu, koska hän oppii ketjuttamaan liikkeitä. (Heinämäki 2000, 20.) Lapsi nauttii liikuntaleikeistä ja hän tuntee voimavaransa ja pysyy säännöstelemään niitä. Hänellä on halu onnistua ja kokeilla vaikeampia liikkeitä. (Jarasto & Sinervo 2001, 62.)

Viisivuotiaan liikehdintä on usein hallittua ja olemus fyysisesti pyöreämpi kuin kuusivuotiaalla, jonka käsivarret ja sääret venähtävät nopeasti. Tällöin lapsen liikehdintäkin muuttuu kömpelöksi ja levottomaksi. Törmäily, kompuroiminen ja ovien paiskominen on tässä iässä yleistä. Lapsi ymmärtää ja on hämmentynyt kömpelyydestään. Lapsella on tarve olla jatkuvasti liikkeessä, venytellä, ojentaa itseään ja kurkotella.

Lapsen olemus voi näyttää helposti levottomalta ja rauhattomalta ja hänen on vaikea keskittyä hiljaiseen työskentelyyn. (Jarasto & Sinervo 2001,71–72.)

3.2 Psyykinen kehitys

Lapsi kykenee 5–6-vuoden iässä ajattelemaan ja päättämään asioita, jotka ovat aikaisemmin olleet konkreettisia. Tässä vaiheessa lapsi oppii käsitteitä kuten pienestä isoon tai vaaleasta tummaan. Käsitteet alla, päällä ja takana alkavat olla hänelle selviä. Lyhytkestoinen muisti kehittyy ja hän oppii soveltamaan tietoa. 5-vuotias hallitsee jo noin 2200 sanaa ja hänen kielellinen ilmaisu alkaa olla hyvä. Lapsen minuuden kehityksessä syyllisyyden ja oma-aloitteisuuden suhde jatkaa kehitystään. (Heinämäki 2000, 21–22.)

Kuuden vuoden iässä lapsi voi kokea iloa ahkeruudesta, mutta alemmuutta asioista, joista ei vielä voi suoriutua. Tehtävistä suoriutuminen, osaaminen, onnistuminen ja voittaminen ovat hänelle tärkeitä. Tässä iässä lapsi kykenee keskittymään yleensä noin 30 minuutin ajaksi, sillä hänen tahdonalainen tarkkaavaisuutensa kehittyy. (Heinämäki 2000, 21–22.) Kuusivuotiaana lapsi voi muuttua passiiviseksi ja haluttomaksi tai kiusaajaksi, joka arvostelee ja häiritsee muita. Lapsella on epäonnistumisen pelko tai hän on kiukkuinen, jos muut osaavat paremmin kuin hän itse. (Jarasto & Sinervo 2001, 71.)

3.3 Sosiaalinen kehitys

Ympäristöön sopeutuminen on tapahtunut jo viisivuotiaalla ja arkirutiinit sujuvat ilman aikuisen apua. Lapsen itsenäisyys lisääntyy, hän on avulias ja yhteistyöhaluinen. Koska lapsen sanallinen kertominen on kehittynyt, hänen suhteensa aikuiseen on tasapainoisempi. Lapsi osaa osoittaa myötätuntoa ja hellyyttä sekä ottaa huomioon toisen tunteet. Aikuista lapsi arvostaa tiedon välittäjänä ja uusien ideoiden lähteenä. Tässä iässä kiinnostus ryhmäleikkeihin herää ja lapsi ymmärtää yksinkertaisen ryhmän toimintaa. Lapsella on pyrkimys todelliseen

vuorovaikutukseen, rinnakkaisleikkien vähetessä. Lapsi pystyy olemaan leikeissä eri rooleissa. (Jarasto & Sinervo 2001, 66–67.)

Viisivuotias lapsi on sosiaalisesti hyvin kiinnostunut ja puhelias. Riitoja syntyy vähemmän ja kavereiden kanssa keskustellaan, jaetaan vuoroja sekä leluja. Lapset pitävät peleistä, mutta häviäminen on vaikeaa. Aikuiset ovat mieleistä peliseuraa, koska lapsi voi samalla puhua asioistaan sekä pohtia mielessä liikuvia ja askarruttavia kysymyksiä. Lapsi saattaa leikkiä samoja leikkejä viikko-kausia. Tärkeintä on kuitenkin, että hänellä on mahdollisuus leikkiä monipuolisesti sekä valita itse leikkinsä. Lapsi tarvitsee aikuisen apua sekä kannustusta monipuolisiin toimintoihin. (Jarasto & Sinervo 2001, 68.)

Kuuden vuoden iässä lapsen oma tahto vahvistuu ja hän pyrkii irrottautumaan omista vanhemmista sekä muista aikuisista. Irrottautumisen tarkoituksena on saada tilaa omalle minälleen. Viisivuotiaalle ominainen taipuisuus on hävinnyt ja lapsella on halu olla välillä pieni ja välillä iso. Sosiaalisissa suhteissa lapsi on epävarma ja auktoriteettien sietokyky on huono. Lapsen rajoista on pidettävä kiinni. Lapsi pystyy sitoutumaan sääntöihin, joihin hän itse on pystynyt vaikuttamaan. (Jarasto & Sinervo 2001, 71.)

Brotheruksen (2004) tutkimuksen mukaan päiväkodin kuusivuotiaiden lasten ryhmässä lapsia miellytti eniten vapaa toiminta, kuten leikki ja ulkoilu. Vapaassa toiminnassa korostui lasten sosiaalinen yhdessäolo. Kuusivuotiaat lapset osaa- vat kertoa mielipiteitä myös itsestään ja itseään koskevista asioista. He kaipaavat toimintaa niin vertaisryhmässä kuin aikuisen kanssa erilaisissa päiväkodin toiminnoissa. (Brotherus 2004, 242, 284.)

Kouluiän lähestyessä lapsi alkaa ymmärtää häntä nuorempien lasten tekemisiä, mitä he osaavat ja mitä eivät. Tässä iässä lapsi vertailee omaa ja toisen tekemistä. Hänellä on halu auttaa itseään nuorempia lapsia ja hän pystyy näkemään heidän oppimisensa, johon edellytyksenä on aikuisen esimerkki. Kielen kehitystä tukevat muun muassa tälle ikäkaudelle ominaiset yhteistoiminta-, rooli- ja sääntöleikit ja ne saavat aineksia sosiaalisesta ympäristöstä. Ristiriitoja esiintyy

enemmän leikeissä ja mikäli niitä ei pystytä ratkaisemaan, voi aggressiivinen käyttäytyminen olla lapsen tapa kohdata sosiaalisia tilanteita. (Heinämäki 2000, 23.)

3.4 Tyttöjen ja poikien kehityksen erot

Tyttöjen ja poikien kehityksen eroja tarkastellessa voidaan erot jaotella kahteen ryhmään; sosiaaliset tekijät ja biologiset tekijät. Tekijät sulautuvat yhdeksi kokonaisuudeksi, josta on vaikea eritellä oikeaa. Ympäristön vaikutuksella on suuri merkitys sukupuoli-identiteetin ja -roolien kehittymiseen. Vanhempien lapsiinsa kohdistama hyväksyntä ja arvostus ovat tärkeitä lapselle itselleen. Se, miten vanhemmat kasvattavat, ohjaavat ja tukevat lasta, vaikuttaa merkittävästi siihen, millaisista asioista lapset kiinnostuvat. (Jarasto & Sinervo 2001, 174.)

Tyttöjen kielellinen lahjakkuus on yleisesti parempi kuin poikien, mutta pojat taas ovat matemaattisesti keskimäärin lahjakkaampia kuin tytöt. Pojat ovat kiinnostuneita esineistä, niiden rakenteista ja suhteista sekä heitä kannustetaan siihen. Tyttöjen ja poikien kehityksessä on myös eroja. Tyttöillä kehitys on tasaisempaa yksilönä ja joukkoina, kun taas poikien kehitysrytmissä on yleisesti suuria eroja. (Jarasto & Sinervo 2001, 174.)

Sosiaalisessa kehityksessä tyttöjen ja poikien ero tulee selvästi esille. Ihmissuhdetaidot, tunteet ja ihmisten väliset taidot ovat tytöille tärkeitä. Pojat taas pitävät liikunnallisista toiminnoista sekä vauhdikkaasta menosta. Tyttöjen ja poikien tyyli osoittaa suuttumusta eroa siinä, että pojat käyvät helpommin käsiksi toiseen, kun taas tytöt ilmaisevat suuttumusta sanallisesti. Kuuden vuoden iässä tytöillä ja pojilla on nopea kasvuvaihe. Tämä koettelee poikia enemmän kuin tyttöjä. Se näkyy haluttomuutena muun muassa kädentaitoja vaativissa toiminnoissa sekä samaistumisena voimakkaasti omaan sukupuoleen. Kuuden vuoden iässä tytöt ja pojat alkavat kiinnostua toisistaan. Tytöt viihtyvät pienemmissä porukoissa ja heille on tärkeää, kuka on kenenkin paras ystävä. Pojat taas viihtyvät suuremmissa ja toiminnallisemmissa kaveriporukoissa. On hyvä kui-

tenkin huomioida, että tytöt ja pojat kehittyvät aina yksilöllisellä tavalla. Tämä vahvistaa sen, että eri kehitysalueita ei tule leimata kummankaan sukupuolen erityisalueeksi. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 92–93; Jarasto ym. 2001, 175–177.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tavoitteenamme on tämän opinnäytetyön avulla tuoda päiväkotilasten ääntä kuuluville. Lasten omien mielipiteiden kuunteleminen antaa lapselle kokemuksen, että hänen mielipiteitään arvostetaan ja hän saa mahdollisuuden vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. Tutkimusmetodina käytämme laadullista tutkimusta, mutta se sisältää myös määrällisiä elementtejä. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä pieni tutkittavien joukko, jonka tutkimuksen tuloksia pyritään analysimaan mahdollisimman tarkasti. Tutkimuksen laatu on tutkittavien määrää tärkeämpi tekijä. (Eskola & Suoranta 1998, 16–18.) Laadullisissa metodeissa on mahdollista saada tutkittavien mielipide ja ääni kuuluviin. Vastauksia tulee käsitellä ainutlaatuisina ja tulkita sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 164.)

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tarkoitus oli tuoda esille lasten ajatuksia päiväkotiviihtyvyydestä. Tutkimusaineistomme avulla halusimme selvittää 5–6-vuotiaiden lasten viihtyvyyttä päiväkodissa ja sitä, mitä viihtyvyys tarkoittaa lasten omin silmin nähtynä ja heidän itsensä kokemana. Toivomme, että tuloksista esiin nousevan tiedon avulla voidaan parantaa päiväkotilasten hyvinvointia. Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Kuinka lapset viihtyvät päiväkodissa?
2. Mitkä tekijät edistävät tai haittaavat lasten viihtyvyyttä päiväkodissa?
3. Miten tyttöjen ja poikien vastaukset eroavat toisistaan?

4.2 Tutkimusympäristö ja tutkimusaineisto

Tutkimuspäiväkotimme on suuri Helsingissä sijaitseva päiväkotikoti. Haastatteluhetkellä siellä oli 80 lasta, iältään he olivat 1–7-vuotiaita. Päiväkodissa on erilliset tilat esikoululaisille. Päiväkodin piha on suuri ja toimiva ja mahdollisuudet niin luonto- kuin kaupunkiretkeilyyn ovat hyvät. Päiväkodissa halutaan tarjota lapsille hyvää ja turvallista arkea elämällä mukana lapsen iloissa ja suruissa. Toiminta on tavoitteellista, jossa huomioidaan kokonaisvaltaisesti lapsen hoito, kasvatustarpeet ja oppiminen. Päiväkodin asiakkaat koostuvat hoidossa olevista lapsista sekä heidän perheistään.

Tutkimusaineistomme on päiväkodissa keväällä 2010 tehty valmis haastatteluaineisto. Koska emme itse olleet suunnittelemassa ja tekemässä lasten haastatteluja, kysyimme haastattelun taustoja ja tekotapaa haastattelun laatineelta lastentarhanopettajalta. Haastattelututkimuksen aikaan päiväkodissa oli Hyvän käytöksen -teema, jonka yhteydessä toteutettiin kysely 5–6-vuotiaiden lasten ryhmässä. Haastattelun avulla haluttiin saada lasten näkökulmaa päiväkotiviihtyvyyteen vaikuttavista tekijöistä. Aineisto on kerätty puolistrukturoidulla haastattelulomakkeella (liite 1). Haastattelukysymykset laati ryhmässä työskennellyt lastentarhanopettaja. Alasuutarin mukaan (2005) lasten haastatteluissa on hyvä huomioida, että kysymykset muotoillaan ja liitetään lapsen arkeen kuuluviin toimintoihin. Kysyttäessä esimerkiksi lapsen tavallisen päivän puuhailusta tai lähi-aikojen tapahtumista voidaan helpottaa lapsen vastaamista. (Alasuutari 2005, 158.) Haastattelukysymykset koskivat lapsen arkipäivää päiväkodissa ja ne oli mielestämme laadittu ymmärrettävästi, koska kysymykset olivat selkeitä ja niitä oli riittävästi.

Lapset eivät voi itse päättää osallistumisestaan tutkimukseen ja siksi asiasta tulee sopia huoltajan kanssa (Alasuutari 2005, 147). Haastatteluun osallistuvien lasten vanhemmat hyväksyivät tutkimuksen tekemisen ja lupautuivat haastattellemaan omaa lastaan. Haastattelukysymykset jaettiin vanhemmille paperiversiona ja he haastattelivat lapsiaan kotona. Tähän päädyttiin, jotta haastattelu tehdessä vanhemmat antaisivat aikaa lapselleen ja keskustelisivat lapselle

tärkeistä asioista tutussa paikassa kotona. Vanhempien kertoman mukaan ryhmän lapset pitivät haastattelusta, samalla säästettiin päiväkodin henkilökunnan aikaa ja vaivaa.

Haastateltuja lapsia oli 28 ja vanhemmilla oli aikaa haastatteluun kaksi viikkoa, vastauspapereita palautettiin 18. Vastajista poikia oli kahdeksan ja tyttöjä kymmenen. Lapset vastasivat kysymyksiin siten, että vanhemmat kirjasivat vastaukset ylös. Vanhempia ohjeistettiin kirjaamaan vastaukset lapsen sanoin ja suorina lainauksina. Aineiston keränneen lastentarhanopettajan mukaan lasten ja vanhempien suhtautuminen haastatteluun oli myönteinen.

Tässä tutkimuksessa käsittelemme 13 lapsen vastaukset. Heistä tyttöjä on kuusi ja poikia seitsemän. Vastausten määrän vähenemiseen vaikutti se, että emme saaneet kaikilta vanhemmilta lupaa käsitellä heidän lapsensa vastauksia tutkimuksessamme.

4.3 Aineiston analysointi

Käytimme opinnäytetyössämme analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä, sillä se sopii hyvin valmiiden aineistojen analysointiin. Se on myös laadullisessa tutkimuksessa yleisimmin käytetty perusanalyysimenetelmä. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan sisällönanalyysin avulla on mahdollista tehdä erilaisia tutkimuksia. Monet laadullisen tutkimuksen nimeä kantavat analyysimenetelmät perustuvat sisällönanalyysiin, jos kehyksenä pidetään nähtyjen, kuultujen ja kirjoitettujen sisältöjen analyysiä. Tämän näkökulman valossa sisällönanalyysiä voidaan käyttää myös muuhun kuin laadulliseen tutkimukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.)

Sisällönanalyysimenetelmällä on tarkoitus saada tiivistetty ja yleisessä muodossa oleva kuvaus aineistosta johtopäätöksiä varten. Sisällönanalyysi esitetään tekstimuodossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103–104.) Analysointivaiheessa tutkijan omat ennakkokäsitykset ja asenne eivät saa vaikuttaa tutkimustuloksiin (Metsämuuronen 2006, 121).

Sisällönanalyysin teimme aineistolähtöisesti. Aloitimme analysoinnin lukemalla lasten haastatteluista saatuja vastauksia. Luimme molemmat vastauslomakkeita useita kertoja, jonka jälkeen pystyimme muodostamaan alustavan näkemyksen aineiston sisällöstä. Vastauksista nousivat esiin seuraavat pääteemat: leikki, kaverit, kiusaaminen (liite 2). Teemoittelun jälkeen etsimme aineistosta tarkat vastaukset tutkimuskysymyksiimme ja kirjasimme tutkimustulokset paperille. Erottelimme samalla tyttöjen ja poikien vastausten eroavaisuudet. Tässä tutkimuksessa analysoimme lasten vastaukset, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiimme. Nostamme esiin myös aineistosta nousseita tärkeitä asioita, joilla on merkitystä lasten päivähoidon sujumiselle. Raportoinnin olemme pyrkineet tekemään tarkasti vastauksista saatujen tulosten mukaisesti.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Esittelemme tutkimuksemme tulokset tutkimuskysymysten avulla. Tulosten esittelyssä käytämme päiväkotilasten vastauksista saamiamme tarkkoja lainauksia. Tutkimuseettisistä syistä käytämme tutkittavien henkilöllisyydestä tyttöjen kohdalla kirjainta T ja poikien kohdalla kirjainta P.

5.1 Lasten ajatuksia päiväkodissa viihtymisestä

Haastatteluaineiston perusteella lapset viihtyvät päiväkodissa. Lasten vastauksissa yhdeksän lasta oli sitä mieltä, että he viihtyivät hyvin päiväkodissa. Kolmessa vastauksessa viihtyvyys oli välillä hyvää ja välillä huonoa. Yksi vastaajista ei ollut vastannut kysymykseen. Lapset kuvasivat viihtymistään seuraavasti:

T1: Hyvin ja huonosti. Ulkoilu ja leikkiminen ovat kivoja, nukkariin meneminen on tylsää

P1: Hyvin

T3: Hyvin

P3: Hyvin

P:4 Kivasti

Tutkimustulostamme tukee Vantaalla syksyllä 2009 tehty haastattelututkimus 5-6-vuotiaille päiväkotilapsille. Tutkimuksessa tuli esille, että lapset viihtyvät hyvin päiväkodissa ja tulevat mielellään sinne. Päiväkodissa tehdään myös asioita, joista lapset pitävät ja heillä on siellä kavereita, leluja ja pelejä. (Vantaan kaupunki Sivistystoimi 2009, 31, 36.)

5.2 Lasten mukavina pitämät asiat päiväkodissa

Taulukossa 1 on yhteenveto niistä mukavista asioista, joilla lapset kuvaavat päiväkotiviihtyvyyttä. Tulokset olemme keränneet haastattelulomakkeen eri kysymyksistä kootuista vastauksista (liite 3). Kukin lapsi mainitsi vastauksissaan keskimäärin kolme päiväkotiviihtyvyyteen vaikuttavaa tekijää, jotka olemme koonneet alla olevaan taulukkoon. Taulukon jälkeen haluamme tarkastella teoreettisesti aineistosta nousseita asioita ja nostamme esiin leikin ja kaverit, jotka ovat myös aikaisemmissa tutkimuksissa todettu tärkeiksi päiväkotiviihtyvyyteen vaikuttaviksi tekijöiksi (Brotherus 2004; Paananen 2006; Lahtinen 2007; Taurainen 2000 & Rusanen 2008).

TAULUKKO 1. Lasten mukavina pitämät asiat päiväkodissa

Lasten mukavana pitämä asia	Vastausten määrä
Leikki	13
Kaverit	9
Ulkoilu	3
Jalkapallon pelaaminen	2
Ruokailu	2
Tehtävien tekeminen	1
Piirtäminen	1
Satuhetki	1
Opettajat	1
Yhteensä	33

Leikki

Aineiston mukaan tärkeimpänä lasten päiväkotiviihtyvyyteen vaikuttavana tekijänä mainittiin leikki. Lapset mainitsivat leikin yhteydessä kaverit, lelupäivän, lelulaatikon, barbin ja patjaleikin. Muuten vastauksissa mainittiin leikki joko yksistään tai leikin lisäksi muita mukavia toimintoja ja asioita.

P: Opet ja yhteiset leikit kavereiden kanssa

T: Leikkiminen, syöminen, piirtäminen

T: Leikkiä

T: Tehtävät ja leikki

Joissakin vastauksissa pystyi lapsen mainitseman leikin sijoittamaan sisälle tai ulos, kuten patjaleikin ja leikkimisen ison talon pihalla.

Seitsemän lasta kertoi leikkien sujuvan hyvin päiväkodissa. Viiden lapsen mielestä taas leikkien sujuminen oli välillä hyvää ja välillä huonoa. Yksi lapsista koki leikit aika rajuiksi. Lapset kuvailivat leikkien sujumista seuraavin sanoin:

P7: Hyvin! Hyvin ja huonosti. Ei ole mennyt leikki hyvin kun ei ole leikitty mun kanssa ja on mennyt ku on leikitty

T4: Välillä huonosti, välillä hyvin

P3: Tosi, tosi, tosi, tosi, tosi, tosi, tosi hyvin

T1: Hyvin, leikkiminen on kivaa

Leikki on lapselle luonnollisin tapa ilmaista itseään, ajatuksiaan ja kokemuksiin. Tärkeä on huomioida, että lapset osaavat leikin paremmin kuin aikuiset. Leikki on lapsen hyvän arjen lähde. Leikkiessään lapsi saa omaa aikaa ja hänellä on mahdollisuus olla aikuisen kontrollin ulottumattomissa. Leikki auttaa lasta käsittelemään tunteitaan, pohtimaan kasvun ja kehityksen tuomia muutoksia sekä jäsentämään ajatuksiaan. Uppoutumalla leikin maailmaan lapsi voi käsitellä ja purkaa mielessä olevia asioita. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 79.) Leikillä on lisäksi tärkeä merkitys lapsen kielen ja ajattelun tuottamisessa sekä so-

siaalisten taitojen kehittämisessä. Alle kouluikäiselle lapselle leikki on puolestaan vuorovaikutuksen keskeinen muoto. Leikki synnyttää jatkuvasti sosiaalisia tilanteita, joista lapsi pystyy selviämään paremmin kuin tilanteista, joista puuttuvat leikin motiivit. (Kalliala & Tahkokallio 2001, 58–59.)

Lapselle leikki on vapaaehtoista ja omasta motivaatiosta lähtevää toimintaa. Leikki kehittää lapsen luovaa ajattelua ja siihen ei kuulu pakottaminen eivätkä suoritusvaatimukset. Leikissä ei pyritä tiettyyn lopputulokseen, vaan päämääränä on toiminta itsessään. Leikissä lapsi oppii turvallisessa ilmapiirissä ja se luo mahdollisuuden taitojen kokeiluun sekä epäonnistumisiin. (Hujala ym. 1999, 38.)

Päiväkodissa ja kotona tapahtuvalla leikillä on erilaiset puitteet. Päiväkodissa voi leikkiä tiettyyn aikaan määrätyn ajan. Leikit rajautuvat erilaisiin tiloihin ja niihin annetaan toimintaohjeet sekä säännöt. Erilaisille leikeille on päiväkotiin järjestetty tiloja ja paikkoja, kuten kotileikkimurkkaus tai legonurkkaus. Lapsi sosiaalistuu leikin avulla päiväkodin toimintaan. Jotta lapsen oikeus leikkiin toteutuu päiväkodissa, tulee päivärytmin olla kiireetön ja joustava. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 85, 88.)

Tyttöjen ja poikien leikin erot

Tyttöjen ja poikien leikit eroavat jo pienestä pitäen. Tämä johtuu muun muassa heidän erilaisista fyysisistä ominaisuuksistaan, erilaisista kiinnostuksen kohteistaan sekä erilaisesta suhtautumisestaan ympäristöön. Pojat ovat kiinnostuneita autoista ja lentokoneista sekä palikkatornien kaatumisesta. Taisteluleikit kuuluvat poikien leikkeihin ja niissä korostuvat hyvä ja paha. Hyvä voittaa aina pahan leikeissä ja se kertoo heille tarinaa, jonka avulla lapset voivat kasvaa rohkeiksi. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 82–83.)

Tytöt ovat jo pienestä pitäen kiinnostuneita nukeista ja hoivaamisleikeistä, mikä näkyi aineistossamme esimerkiksi tytön (T4) mainintana siitä, että hän leikkii

mieluiten barbeilla. Tyttöillä leikin sisältö ja teemat ovat yleensä erilaisia kuin pojilla, mutta leikin ilmaisu saattaa olla hyvin samanlainen. Tytöt pitävät erityisesti kotileikistä, jossa he eläytyvät arjen tuttuihin asioihin. Ihmissuhteet, kuten äidin ja vauvan sekä miehen ja naisen välinen suhde, ovat tytöistä kiinnostavia. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 83.)

Nukkeleikit tyttöillä ja autoleikit pojilla jatkuvat pitkään. Legoilla rakentelu kiinnostaa molempia sukupuolia. Niistä voi rakennella vapaasti itse suunniteltuja uusia rakennelmia. Lasten sukupuoliroolit ovat yleensä vakiintuneet esikouluikään mennessä, eivätkä he leikkiessään vaihda mielellään sukupuolta. Sääntöleikit ja pelit ovat esikouluikässä suosittuja. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 84.)

Tutkimusaineistossamme pojat mainitsivat useammin leikin kaverin yhteydessä kuin tytöt, kun taas tytöt mainitsivat leikin yhteydessä barbeilla leikkimisen, tehtävät ja piirtämisen. Tytöistä neljä ja pojista kolme kokivat leikkien sujuvan hyvin. Kaksi tyttöä mainitsi leikkien sujuvan hyvin ja huonosti, vastaavasti kolme poikaa koki samoin. Yksi pojista koki leikkien olevan rajuja.

Leikki nousi myös Brotheruksen (2004) tutkimuksessa lapsia eniten miellyttäväksi toiminnaksi. Tutkimuksessa kuvattiin esiopetuksen toimintakulttuuria lapsen näkökulmasta. (Brotherus 2004, 252.) Samankaltaiset tutkimustulokset lasten näkemyksistä saivat myös Paananen (2006) ja Lahtinen (2007) tutkimuksissaan, joissa päiväkotilapset nostivat leikin ja kaverit eniten päiväkotiviihtyvyyteen positiivisesti vaikuttaviksi tekijöiksi. (Paananen 2006, 42–43; Lahtinen 2007, 60, 63.)

Kaverit

Kaverit vaikuttivat toiseksi eniten lasten päiväkotiviihtyvyyteen. Aineiston mukaan päiväkodissa on hauskoja leikkikavereita, joiden kanssa on mukava leikkiä. Kiva kaveri on reilu ja iloinen, hyvä tyyppi, joka auttaa toista. Kaverin kanssa saa pelata futista ja nauraa. Lapset arvostivat myös sitä, että kiva kaveri ei kiusaa eikä pakota, potki tai kiroile.

Keljuuna lapset pitivät seuraavanlaisia kavereita:

T1: Ei jaa leluja, kiusaa toisia ja aloittaa riidat

T2: Joka häiritsee, kiusaa, etuilee

P2: Sellainen, joka puree, lyö, huutaa. Vähän on sellaisia ”löydöksiä”

P3: Joka lyö aina, joka päivä, sanoo kirosanoja

Lasten ystävyysuhteiden luominen alkaa jo varhaisessa lapsuudessa. Mikäli he voivat toimia koostumukseltaan samoissa ryhmissä, ystävyysuhteet voivat säilyä jopa aikuisikään saakka. Kavereiden kanssa toimiminen on lapselle innovatiivista ja luovaa. Hyväksytyksi tuleminen muun muassa päiväkodissa edellyttää lapselta ymmärrystä kaveriporukan säännöistä, kulttuurista ja toimintatavoista. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 91–92.)

Eri ikävaiheissa ystävyysuhteiden merkitykset ja tehtävät ovat erilaisia. Yhteisten mukavien leikkien merkitys on tärkeää alle kouluikäisille lapsille. Tässä iässä hyvä kaveri on sellainen, joka on kiinnostunut samanlaisesta tekemisestä kuin lapsi itse. Kavereiden kanssa opitaan tärkeitä taitoja, kuten oman vuoron odottamista, tunteiden säätelyä ja lelujen jakamista. (Salmivalli 2008, 36.) Kyrönlampi-Kylmänen (2010) tutkimuksen mukaan leikki-ikäiset lapset keskittyvät pääsääntöisesti keskinäiseen vuorovaikutukseen. Lapset ovat tärkeitä toisilleen niin päiväkodissa kuin kotonakin. Lapset kiintyvät toisiin lapsiin enemmän kuin aikuisiin ja kaverisuhteet ovat heille tärkeitä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 73.)

Tässä aineistossa kavereita ei eroteltu sukupuolten mukaan muuta kuin yhdessä vastauksessa, jossa P4 kertoi leikkimisestään toisten poikien kanssa. Kyrönlampi-Kylmäsen (2010) mukaan on yleistä, että lapset suosivat leikkikavereina samaa sukupuolta olevia. Sukupuoli määrittää selkeästi kaverin valintaperusteen. Päiväkodeissa muodostuu eri ryhmiä tytöille ja pojille. Kuuden vuoden iässä tytöt viihtyvät pienemmissä porukoissa ja tietoisuus, kuka on kenenkin paras ystävä, on selkeä. Pojat viihtyvät samassa iässä taas suuremmissa ja toiminnallisemmissa kaveriporukoissa. Kaverisuhteilla on tärkeä merkitys lapselle sekä hänen kehitykselleen. Lapsi oppii kaverisuhteissa sosiaalisia taitoja ja empatiakykyä. Kaverisuhteet rakentavat lapsen sosiaalista identiteettiä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 93–95.) Tämän päivän yhteiskunnassa päiväkotia voidaan nähdä mahdollisuutena lapsen kannalta. Erityisesti sosiaalisten suhteiden hallitseminen on taito, jota lapsi oppii jo varhain päiväkodissa. Lisäksi lapsen on mahdollista saada päiväkodista nykyperheiltä puuttuvaa tukiverkostoa, joka auttaa lasta vuorovaikutustaitojen kehittämisessä.

5.3 Lasten tylsinä pitämät asiat päiväkodissa

Kiusaamisesta on viime vuosina puhuttu lasten ja nuorten kasvatuksessa. Cantellin (2010) mukaan on suuri haaste havaita kiusaaminen ja puuttua siihen. Kiusaamisen seuraukset voivat olla vakavia lasten, nuorten sekä heidän kasvattajiensa keskuudessa. Kiusaamista ei ole helppo havaita ja puuttuminen on usein vaikeaa. Monesti itse kiusaajakaan ei ymmärrä olevansa kiusaaja. (Cantell 2010, 107–108.)

Kiusaaminen

Tutkimusaineistossa nousi esiin, että kaikki lapset kokivat kiusaamisen ikävimmäksi asiaksi päiväkodissa. Jokainen lapsi oli tullut kiusatuksi ja vastaajista yhtä lukuun ottamatta jokainen itse oli ollut kiusaajana.

Näin lapset kuvailivat kiusaamista:

P3: Lyöminen ja heitellään leluja toisten päälle ja heitellään kiviä toisten päälle

T4: Kun joku ei ota minua mukaan leikkiin

P6: Se kun kiusataan

Tutkimusaineistostamme nousi esille, että lyöminen ja nyrkkeileminen ovat tavanomaista lasten välistä kiusaamista. Aineiston mukaan lapset kokivat kiusaamiseksi myös leikistä ulkopuolelle jättämisen sekä ärsyttämisen.

P1: On lyöty ja typerästi kiusattu

T2: Ei juurikaan, joskus jotkut pojat ärsyttävät

Lapset kertoivat myös, kuinka he itse olivat kiusanneet toisia:

P5: Kyllä takaisin kiusaajaa, sitten joutuu vuoronperään nyrkkeilemään toista

P4: Oon, joskus mä lyön ja nyrkkeilen, potkin ja kaadan toisen. Sitten sanon anteeks

T2: Joskus riitatilanteissa

Kuuden lapsen mielestä kiusaaminen oli tuntunut pahalta. Kaksi lasta koki kiusaamisen ikävänä ja siitä tuli paha mieli. Viiden lapsen vastauksissa kiusaaminen ärsytti, tuntui yököltä, kaamealta, typerältä ja ei ollut kivaa.

Aikuisten on joskus vaikea havaita lasten kiusaamistilanteita. Kiusaamisen keinot ovat usein huomaamattomia ja sanattomia viestejä, eivätkä näin ollen aikuisetkaan aina niitä huomaa. Aikuinen ei myöskään välttämättä ole aina paikalla, kun kiusaamista tapahtuu tai he eivät puutu kiusaamiseen, vaikka se havaitaisiinkin. (Cantell 2010, 107–108.) Kyrönlampi-Kylmänen (2010) tutki väitöskirjassaan 5–6-vuotiaita päiväkotilapsia heille tärkeistä arjen kokemuksista. Lapset kokivat, että kiusaaminen sekä ryhmän ulkopuolelle jääminen aiheutti heille tur-

vattomuuden tunnetta päiväkodissa. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 75.) Aineistossamme lapset eivät maininneet kiusaamisen aiheuttavan heille turvattomuutta.

Lapset, jotka näkevät kiusaamistilanteita ja seuraavat niitä sivusta, voivat kokea ne raskaina. Monesti he eivät kykene ja uskalla puuttua kiusaamiseen tai kertoa aikuiselle siitä. Koska kiusaamisen lopettaminen on vaikeaa lapselle, tulee aikuisen puuttua siihen. Kiusaajat eivät aina itse ymmärrä kiusaavansa, mutta joskus ajattelevat sen olevan leikkiä ja huumoria. He saattavatkin olla hämmästyneitä siitä, että joku pitää sitä kiusaamisena. Kiusattu taas ei uskalla kertoa asiasta, vaan pelkää leimautuvansa tosikoksi. Kasvattajan tulee aina puuttua kiusaamiseen. Kiusaamiseen puuttumatta jättäminen johtaa usein pahempaan kiusaamiseen. (Cantell 2010, 108–110.)

Kirveksen ja Stoor-Grennerin (i.a.) selvityksen mukaan kiusaamista esiintyy suomalaisissa päiväkodeissa. Kiusaamistilanteet tapahtuvat yleensä vapaiden leikkien yhteydessä sisällä tai ulkona. Yleinen kiusaamisen tapa on ryhmästä tai leikistä poissulkeminen. Kiusaamista tapahtuu monesti silloin, kun aikuisilla on kiire tai he eivät huomaa kiusaamista. Vaikka aikuinen olisi paikalla, voi kiusaaminen olla vaikeasti havaittavissa. Edellytys laadukkaana varhaiskasvatuksen toteutumiseksi on kiusaamisen ehkäisy ja siihen puuttuminen. (Mannerheimin lastensuojeluliitto & Folkhälsan Förbund i.a.)

Muita tylsiä asioita

Vastauksissa mainittiin myös muita viihtyvyyteen alentavasti vaikuttavia asioita. Kolme lasta nimesi lepohetken kaikista tylsimmäksi hetkeksi päiväkotipäivänä.

P1: Ei mikään... paitsi lepohetki

P2: Ei mikään... ehkä nukkarissa olo

T1: Nukkarissa oleminen

Päiväkodin iso piha oli kahdelle lapselle tylsä paikka. Pakottaminen sääntöjen noudattamiseen aikuisten taholta koettiin myös ikäväksi. Joku lapsista piti tylsänä sitä, kun täytyy käydä vessassa kesken leikin ja siihen menee leikkiaikaa. Yksi lapsista koki, ettei mikään ole tylsää päiväkodissa, mutta kiusaamisen hänkin mainitsi toisessa vastauksessa viihtyvyyttä alentavaksi.

T1: Säännöt

T2: Ison talon piha

T3: Ei mikään

5.4 Aineistosta nousseita muita asioita

Haluamme nostaa aineistosta myös muita esille tulleita asioita, jotka vaikuttavat lasten päiväkotiviihtyvyyteen. Kaikki lapset kertoivat vastauksissaan, että päiväkodissa tulee riitoja. Lapsilta kysyttäessä, mitä mieltä he ovat riidoista, he mainitsivat seuraavia mielipiteitä:

P1: En hyvää

T4: Ne ovat inhottavia, tuntuu pahalta

P2: Riidat ovat tylsiä

P5: Kamalia, joku itkee. Pelleilyriidat ovat kivoja

T3: Pahaa mieltä

T2: Ei pitäisi riidellä, mutta niitä ei voi välttää. Riidat ovat ikäviä

Lapsista seitsemän kertoi, että riidat ratkaistaan aikuisten avulla. Kolme lasta sopi riidat pyytämällä anteeksi ja kaksi lasta kertoi neuvottelevansa ja tekevänsä sovinnon. Yksi lapsista sanoi, että hän ei tiennyt oikein hyvin, miten riidat ratkaistaan.

Neljä lasta oli sitä mieltä, että riitojen ratkaisuun tarvitaan aina aikuista. Neljä lasta taas ei kokenut tarvitsevansa aikuisen apua ja viisi lasta tarvitsi aikuista välillä ja välillä ei.

Haastattelussa lapsilta kysyttiin, mihin he tarvitsivat päiväkodin aikuista ja vastauksissa seitsemän lasta koki tarvitsevansa päiväkodin aikuista riitojen selvittämiseen. Kaksi lasta tarvitsi aikuista auttamaan, koska lapset eivät aina osaa itse. Lapset mainitsivat myös patjojen ja tynyjen esille ottamisen, leikkien, ulkoilun ja ruokailun valvomisen sekä toiminnan ohjaamisen, aikuisen tehtäväksi. Joku lapsista tarvitsi aikuista lukemiseen, mikäli lapsi ei osaa itse lukea. Yksi lapsi mainitsi tarvitsevansa aikuista unihuoneeseen, koska siellä täytyy olla aina aikuinen. Myös opettaminen ja juttelu mainittiin vastauksissa. Yksi lapsista ei tiennyt, mihin tarvitsee aikuista.

Cantellin (2010) mukaan on välttämätöntä, että aikuiset puuttuvat lasten kiusaamisiin ja erimielisyyksiin. Hänen mukaansa aikuisten selvä väliintulo auttaa lapsia ymmärtämään hyvän käytöksen pelisäännöt. Kasvattajat eivät saa missään nimessä vähätellä, kun lapsi kokee tulleen kiusatuksi. Lasten kanssa tulee käydä myös etukäteen läpi kuinka riitoja ratkaistaan. Kiusaamisen kokevat niin aikuiset kuin lapsetkin pahaa mieltä tuottavaksi. (Cantell 2010, 109–111.)

Kaikki lapset pitivät päiväkodin tunnelmaa hyvänä tai kivana. Yhden lapsen mielestä tunnelma oli välillä myös tuhma. Yksi lapsi mainitsi, että päiväkotia oli välillä vähän levoton, mutta kiva. Yhden lapsen mukaan tunnelma oli meluisa.

6 JOHTOPÄÄTELMIÄ JA POHDINTAA

Tutkittavan aineiston avulla halusimme selvittää, miten lapset viihtyvät päiväkodissa ja mitkä asiat he kokevat viihtyvyyteen positiivisesti ja negatiivisesti vaikuttavina asioina. Tarkastelimme myös eroja tyttöjen ja poikien vastausten välillä. Aineistoa analysoidessamme saimme vastaukset tutkimusongelmiimme.

Tutkimukseen vastanneet lapset viihtyivät hyvin päiväkodissa. Tärkeimmät asiat viihtyvyyden kannalta lapsille olivat leikki ja kaverit. Kaikki lapset mainitsivat kiusaamisen viihtyvyyttä alentavaksi tekijäksi. Huolestuttavaa oli mielestämme se, että kaikki lapset olivat tulleet kiusatuiksi ja yhtä lukuun ottamatta olivat itse kiusanneet toisia lapsia. Toiseksi ikävimmäksi asiaksi päiväkodissa nousi päivälepo. Pojat mainitsivat kaverit tyttöjä enemmän viihtyvyyteen vaikuttaviksi tekijöiksi, muuten tyttöjen ja poikien vastauksissa ei ollut huomattavia eroja.

6.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyys nousee erityisen tärkeäksi, kun tutkimuskohteena ovat lapset. Valta-asetat ovat erilaiset lasten ja aikuisten välillä ja tutkimuksessa tämä tulee ottaa huomioon. Tärkeä on tarkastella eettisesti tapaa, jolla tutkimusta suoritetaan, aineistoa analysoidaan sekä mahdollisia tutkimuksesta aiheutuvia seurauksia raportoidaan. (Kiili 2006, 71.) Sosionomin (AMK) tulee sisäistää sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet sekä sitoutua toimimaan niiden mukaisesti. (Sosiaaliportti 2010).

Olemme toteuttaneet opinnäytetyömme niin, että haastateltavien lasten henkilöllisyys sekä päiväkotit eivät ole tunnistettavissa. Käytännöistä olemme sopineet tutkimusluvan myöntäneen Helsingin kaupungin Sosiaaliviraston, päiväkodin yhdyshenkilön sekä tutkimukseen osallistuneiden lasten vanhempien kanssa. Koska lapsilla ei ole itsemääräämisoikeutta, eivätkä he voi täysin ilmaista omaa tahtoaan, tarvitaan tutkimukseen osallistumisesta huoltajan tai laillisen

edustajan lupa (Mäkinen 2006, 64). Pyysimme lasten vanhemmilta kirjallisesti lupaa haastattelujen käyttämiseen opinnäytetyössämme. Tutkimuksessa analysoimme lasten vastaukset, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiimme, mutta nostimme myös esiin vastauksista muita päiväkotiviihtyvyyteen vaikuttavia tekijöitä. Raportoinnin olemme pyrkineet tekemään tarkasti vastauksista saatujen tulosten mukaisesti.

Olemme pyrkineet kuvaamaan opinnäytetyömme prosessia mahdollisimman tarkasti. Tutkimuksen luotettavuuden haasteellisuutta lisäsi se, että emme olleet itse keräämässä haastatteluaineistoa. Meille tarjottiin valmis haastatteluaineisto, jonka lasten vanhemmat olivat toteuttaneet haastattelemalla lapsiaan kotona. Mietimme, oliko haastattelutilanne rauhallinen ja miten lapset pystyivät keskittymään kysymyksiin. Olivatko vanhemmat antaneet lapsilleen riittävästi aikaa vastata kysymyksiin? Vaikuttivatko vanhemmat lasten vastauksiin painostamalla tai johdattelemalla lapsiaan vastaamaan aikuisten haluamalla tavalla? Luotettavuutta kuitenkin lisäsi keskustelu päiväkodin yhteyshenkilön ja haastattelukysymykset tehneen lastentarhanopettajan kanssa. Keskustelussa tuli esille tapa, jolla vanhempia oli ohjeistettu tekemään kysymykset tarkasti lomakkeen kysymysasettelun mukaisesti ja kirjaamaan vastaukset lapsen omin sanoin. Mielestämme haastateltavien lasten oma ääni tuli selvästi esille esimerkiksi heidän kertoessaan rehellisesti kiusanneensa toisia lapsia. Lisäkysymykseksi haastatteluun olisimme halunneet lasten omia toiveita päiväkodin toimintaan.

Laadullista tutkimusta arvioitaessa on tärkeä tarkastella tutkimusprosessin luotettavuutta. Luotettavuutta voidaan arvioida aineiston keräämisen, aineiston analyysin ja tutkimuksen raportoinnin kautta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on keskeinen tehtävä tutkimusvälineenä. Luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia sekä tutkijaa itseään. (Eskola & Suoranta 2003, 210.) Tutkimuksemme luotettavuutta lisää se, että olemme molemmat osallistuneet tutkimuksen analysointiin lukemalla haastatteluvastauksia läpi joko yksin tai yhdessä.

6.2 Tulosten pohdintaa

Tutkimuksessamme lapset nostivat leikin tärkeimmäksi päiväkodissa viihtyvyyteen vaikuttavaksi tekijäksi. Päiväkodissa tarvitaankin sellaista toimintakulttuuria, että leikkiä voidaan kehittää. Hujalan (1999) mukaan aikuisten, jotka tekevät työtä lasten kanssa, on tärkeä tiedostaa, että leikki on lapselle tärkeä ja oppimista edistävä toiminta. Aikuiset ajattelevat monesti tiedostamattaan, että muut päiväkodin toiminnot ovat leikkiä tärkeämpiä, jolloin toiminta keskittyy aikuisjohdettiin oppimistoimintoihin. (Hujala ym. 1999, 39.)

Mielestämme päiväkodin henkilökunnan ei tulisi vähätellä lapsen leikkiä, vaan mieltää leikki lapselle tärkeäksi oppimistilanteeksi. Myös vanhempien suusta kuulee joskus, että ettekö te ole tehneet muuta kuin leikkineet. Päiväkodin henkilökunnan tulisikin olla avainasemassa nostaessaan esiin leikin arvostusta ja tärkeyttä sekä heillä tulisi olla näkemystä leikin kehittämiseen. Päiväkodin tiloja järjestettäessä tulisi huomioida, että ne kannustavat lapsia leikkimään. Voimme yhtyä Kyrönlampi-Kylmäsen näkemyksiin siitä, että antamalla lapsille aikaa leikkiin lisätään heidän viihtyvyyttään päiväkodissa. Päiväkodin henkilökunnan odotetaan myös tukevan lapsen kasvua ja kehitystä toiminnallaan. He vaikuttavat siihen, millainen leikkiympäristö päiväkotona on lapselle. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 86.)

Oman kokemuksemme mukaan aikuiset harvoin osallistuvat päiväkodissa lasten roolileikkeihin. Lasten leikkiaika ei mielestämme ole aikuisille vapaata aikaa, vaan heidän tulee osallistua ja havainnoida lasten leikkiä mahdollisuuksien mukaan. Mielestämme leikin kehittäminen ja eteneminen vaatii kasvatushenkilöstöltä ajoittaista ohjaamista. Olemme Hakkaraisen (2002) kanssa samaa mieltä, että lasten omille leikeille tulee antaa tilaa, mutta välillä leikkejä tulee myös ohjata aikuisten taholta. Leikkejä voidaan ohjata muun muassa kehittämällä leikeille sääntöjä. Leikin pedagogisessa ohjaamisessa on mahdollista käyttää epäsuoraa ohjaamista, jossa esimerkiksi leikkitiloja muunnellaan tietynlaisia leikkejä suosivaksi tai tarjotaan lapselle erilaisia leikkivälineitä. Aikuinen voi ohjata epäsuorasti leikkiä myös asettumalla johonkin leikkirooliin eikä lapsi silloin välttä-

mättä koe, että aikuinen tunkeutuu heidän leikkeihinsä. Tällainen aikuisen osallistuminen leikkiin voi johtaa siihen, että lapset hyväksyvät aikuiset helpommin mukaan leikkeihinsä. (Hakkarainen 2002, 138–140.)

Aineistosta noussut lasten kiusaaminen sai meidät pohtimaan, millaista kiusaamista päiväkodissa yleisesti esiintyy. Mietimme myös, onko kiusaamisella sama merkitys lapsille kuin aikuisille. Tästä aiheesta olisi mielestämme hyvä tehdä lisätutkimusta päiväkodeissa. Päiväkodin kasvattajat ovat avainasemassa kiusaamisen ehkäisyssä ja siksi heidän tulisi havainnoida ja osallistua myös itse lasten leikkeihin. Kirveksen ja Stoor-Grennerin (i.a.) selvityksen mukaan kiusaamistilanteita syntyy useimmiten vapaiden leikkien yhteydessä niin sisällä kuin ulkona. (Mannerheimin lastensuojeluliitto & Folkhälsan Förbund i.a., 21). Myös meidän tutkimuksessamme kiusaamista esiintyi leikin yhteydessä. Päiväkodin kasvattajien on hyvä tiedostaa, millaisissa tilanteissa kiusaamista yleensä esiintyy.

Leikkikaverin valintaan liittyy usein tilanteita, jotka johtavat kiusaamiseen ja valankäyttöön. Lapsille yksi kiusaamisen tapa on leikistä poissulkeminen, joka tuli myös tässä tutkimuksessa esille. Yksi lapsista kertoi vastauksessaan, että häntä ei oteta mukaan leikkiin. Varhaisessa vaiheessa lapsille opetetut sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot auttavat heitä solmimaan ystävyysuhteita, samalla pystytään ehkäisemään kiusaamista. Oleellista on puuttua kiusaamiseen heti, jotta pystytään katkaisemaan negatiivinen kierre. Mielestämme aikuisten läsnäolo päiväkodin eri tilanteissa ja toiminnoissa auttaa huomaamaan ja reagoimaan nopeasti kiusaamiseen luoden myös kiusatulle turvallisuuden tunteen.

Tässä tutkimuksessa kiusaaminen oli mielestämme lasten ikään nähden rajua ja melko fyysistä. Mietimme, onko lapsilla nykyisin riittävästi keinoja purkaa negatiivisia tunteitaan oikealla tavalla. Voidaan myös kysyä, ovatko kasvattajat läsnä oikealla hetkellä tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee tukea ja ohjausta tunteiden hallitsemiseen. Yhteistyö vanhempien kanssa on tärkeää kiusaamisen ehkäisyssä.

Tutkimuksessa toiseksi tylsimmäksi asiaksi lapset kokivat lepo hetken. Uskomme tähän vaikuttaneen haastateltavien lasten iän, koska 5–6 vuoden iässä lasten luontainen unentarve vähenee. Mielestämme kasvattajien on tärkeää suunnitella ja järjestää lapsille lepo hetki ikä huomioon ottaen.

Nyky päivänä päiväkotitoimintaa heikentävät suurentuneet ryhmäkoot, henkilökunnan liian kiireinen arki ja henkilökuntavaje. Osaltaan ne vaikuttavat siihen, miten henkilökunta pystyy olemaan läsnä lasten arjessa ja havaitsemaan tilanteita ennaltaehkäisevästi. Kalliala (2010) on havainnoinut vuorovaikutusta suomalaisissa päiväkodeissa ja hän toteaa, että päiväkodin ulkopuolisissa puitteissa on parannettavaa. Olosuhteet huomioiden päiväkodissa tulee pystyä toimimaan vallitsevilla resursseilla ja kasvattajat voivat omilla teoillaan olla vaikuttamassa päiväkodin toimintaan ja vuorovaikutukseen. Kalliala korostaa, että kasvattajat voivat halutessaan toimia toisin eikä henkilökunta voi jäädä passiivisena odottamaan ryhmäkokojen pienenemistä. (Kalliala 2010, 266–268.) Olemme itse saaneet käytännössä huomata, että mikäli päiväkodin kasvattajat eivät jää surkuttelemaan vallitsevia epäkohtia, he voivat enemmän keskittyä laadukkaan päivähoiton tuottamiseen.

6.3 Opinnäytetyöprosessin arviointia

Aloitimme opinnäytetyöprosessimme keväällä 2010. Olimme molemmat suuntautumassa sosionomin (AMK) opinnoissamme lastentarhanopettajan kelpoisuuden saamiseen. Omaa tutkimusaihetta miettiessämme tutustuimme aikaisempiin päivähoitoa koskeviin tutkimuksiin ja olimme havainneet niiden olevan suurelta osin aikuiskeskeisiä. Itse halusimme saada omassa opinnäytetyösämme enemmän lasten ääntä kuuluviin. Tutkimusaiheemme saimme yllättävältä taholta, kun meille tarjottiin käyttöömme helsinkiläisessä päiväkodissa tehtyä valmista tutkimusaineistoa.

Valmiin aineiston käyttäminen on ollut yleisempää yliopistomaailmassa kuin ammattikorkeakouluissa. Me halusimme kokeilla erilaista tapaa tehdä opinnäy-

tetyö, kuin yleisesti ammattikorkeakoulussa on ollut tapana. Hirsijärven ym. (2010) mukaan tutkimusta varten on mahdollista käyttää muiden keräämää valmiista aineistoa eli sekundaariaineistoa. Tutkimusaineistoa kerätessään tutkijan on hyvä pyrkiä tarkoituksenmukaiseen ja taloudelliseen ratkaisuun. Jokaisen tutkimusongelman ratkaisemiseksi ei ole syytä kerätä itse aineistoa. Myöskään opinnäytetyön arvoon ei vaikuta nousevasti tai laskevasti se, millä lailla aineisto on hankittu. On myös mahdollista, että kaikkiin tutkimusongelman osiin ei löydy valmiista aineistosta vastauksia, jolloin osaan ongelmista on kerättävä itse lisää aineistoa. (Hirsjärvi ym. 2010, 186.)

Päiväkodin yhteyshenkilön kanssa käydyn neuvottelun jälkeen otimme haasteen vastaan elokuussa 2010. Syksyn aikana esittelimme opinnäytetyön aiheen ja alustavat tutkimuskysymykset opinnäytetyömme ohjaajille ja opiskelijakollegoille. Jatkoimme työskentelyä syksyllä tutustumalla tutkimuksemme teoriaan, kartoitimme tutkimusaiheeseen liittyviä aikaisempia tutkimuksia sekä kirjoitimme tutkimussuunnitelman. Ohjaajamme hyväksyivät opinnäytetyömme tutkimussuunnitelman joulukuun alussa ja sen jälkeen jätimme tutkimuslupa-anomuksen Helsingin kaupungin Sosiaalivirastolle. Saimme tutkimusluvan opinnäytetyöllemme 23.12.2010.

Tammikuussa 2011 osallistuimme opinnäytetyön metodiseminaariin ja määrittelimme tutkimuksessamme käytettävän tutkimusmetodin. Helmikuussa pyysimme sähköpostitse lupaa lasten vanhemmilta haastatteluaineiston käyttöön opinnäytetyössämme. Vanhempien lupavastaukset saimme huhtikuun alussa ja sen jälkeen saimme käyttööme tutkimusaineiston. Toukokuussa kirjoitimme opinnäytetyömme teoriaosuutta ja elokuussa aloitimme tutkimusaineistomme analysoinnin, joka osoittautui haasteelliseksi valmiin haastatteluaineiston osalta. Mielestämme tutkittavan aiheen sisäistäminen olisi ollut helpompaa, mikäli olisimme voineet itse olla suunnittelemassa tutkimuskysymyksiä ja tekemässä haastatteluja. Silloin tutkimuksen toteutuksesta olisi näin ollen tullut meidän näköisemme. Olisimme myös halunneet tehdä tarkentavia kysymyksiä tutkimukseen osallistuneille lapsille, mutta analysointivaiheessa lapset olivat aloittaneet jo koulunkäynnin eivätkä enää olleet päiväkodissa.

Läheisyyttä tutkittavaan lapsiryhmään toi se, että toinen tämän opinnäytetyön tekijöistä suoritti opiskeluun liittyvän työharjoittelun tutkimuspäiväkodissa. Työharjoittelu antoi mahdollisuuden keskustella haastattelun laatineen lastentarhanopettajan kanssa tutkimuksen tarpeellisuudesta ja siihen liittyvistä taustatekijöistä sekä toteutuksesta. Harjoittelun aikana oli myös mahdollisuus tutustua haastatteluun osallistuneisiin lapsiin. Käytännönkokemus 5–6-vuotiaiden lasten kanssa työskentelystä vahvisti samaa näkemystä Tauriainen (2000) kanssa. Lasten äänen kuuleminen on tärkeää suunniteltaessa ja toteutettaessa päiväkodin toimintaa (Tauriainen 2000, 49–50). Kehityspsykologi Erik H. Eriksonin mukaan yli 4-vuotias on hyvässä iässä toimimaan omien aloitteiden pohjalta ja häntä tulisi tukea erityisesti tässä ikävaiheessa. Lapsen tulisi myös kokea, että hänen ajatuksiaan arvostetaan. (Rusanen 2008, 13.)

Tutkimuksemme alussa mietimme, oliko valmiin aineiston otos liian pieni. Laadullisessa tutkimuksessa otoksen määrällä ei ole kuitenkaan oleellista merkitystä. (Eskola & Suoranta 1998, 16–18.) Haastattelukysymyksiä lukiessamme mietimme, olisimmeko lisänneet tutkimuskysymyksiä, sillä haastattelussa olisi ollut aiheita useampiin tutkimuskysymyksiin. Päädyimme kuitenkin rajaamaan tutkimuskysymykset koskemaan lasten päiväkotiviihtyvyyttä. Mielestämme päivähoidon kasvattajien on tärkeä saada lapsilähtöistä tutkimustietoa, jotta he voivat ottaa lasten tarpeet huomioon toimintansa suunnitteluvaiheessa. Tutkimuskysymysten ulkopuolelta halusimme myös nostaa esiin haastattelun vastauksista muita esille tulleita asioita. Lasten vastaukset olivat suurimmaksi osaksi lyhyitä, mutta tutkimuksemme kannalta riittäviä ja ne vastasivat hyvin asettamiimme tutkimuskysymyksiin. Saamamme tutkimustulokset tukevat aikaisempia tutkimuksia (Tauriainen 2000, Kalliala 2010, Paananen 2006, Lahtinen 2007) lasten päiväkotiviihtyvyyteen vaikuttavista tekijöistä.

Elo-syyskuu 2011 oli opinnäytetyömme tulosten kirjoittamisen aikaa ja loka-kuussa oli vuorossa työn viimeistely luovutuskuntoon. Opinnäytetyömme viimeistelyvaihe oli mielestämme hyvää aikaa, sillä olimme työmme edetessä hitsautuneet enemmän yhteen ja löytäneet hyvän tavan tehdä yhteistyötä.

6.4 Oma ammatillinen kehittyminen

Päivähoito on osoittautunut yhdeksi tärkeimmäksi lapsen ja perheen tuen antajaksi, mutta se asettaa samalla kasvattajan ammatillisten haasteiden eteen. Yhteiskunnasta johtuvat muutokset heijastuvat perheisiin ja näkyvät silloin lasten ja perheiden välityksellä päiväkodeissa. Kasvattajan monta roolia vaativat lapsen kasvun ja kehityksen ymmärtämistä ja tiedostamista, mutta myös ymmärtämistä yhteiskunnan tuomista muutoksista. Sosionomin (AMK) kompetenssin mukaan on tärkeää ymmärtää asiakkaan tarpeet ja osata tukea voimavarojen käyttöönottoa sekä vahvistaa yksilön kasvua ja kehitystä (Sosiaaliportti 2010).

Tutkimuksessamme olemme voineet tuoda lapsen ääntä kuuluville. Mielestämme on tärkeää tiedostaa tulevina sosionomeina (AMK) ja lastentarhanopettajan kelpoisuuden saaneina, että työskennellessämme lasten parissa, tulee heidän mielipiteensä ottaa huomioon työtä suunniteltaessa ja kehitettäessä. Tauriainen (2000) korostaa myös, että menetelmät, joissa lapsen ääni saadaan kuuluvaksi, ovat monella tapaa jo laadukkaan varhaiskasvatuksen kriteereitä. Tällaisessa toiminnassa pystytään hyödyntämään monipuolisia tietoja sekä tavoittamaan tasa-arvoisempaa aikuisen ja lapsen suhdetta. (Tauriainen 2000, 212.)

Sosionomi voi työskennellä eri työyhteisöissä niin tiimeissä kuin työpareina. Opinnäytetyön tekeminen yhdessä työparin kanssa on osoittanut meille hyvän ja toimivan yhteistyön merkityksen. Mielestämme yhteistyömme on ollut hyvää ja joustavaa molemmin puolin. Työparin kannustava ja positiivinen asenne opinnäytetyön tekemiseen on vaikuttanut myönteisesti koko prosessin onnistumiseen. Opinnäytetyötä tehdessämme olemme käyneet vuoropuhelua lasten kasvatukseen liittyvistä asioista sekä reflektoineet omia kokemuksiamme ja lukemiamme niin lasten varhaiskasvatukseen kuin päiväkotiympäristöön liittyviä aineistoja. Lisäksi koimme molemmat saavamme oman äänemme kuuluviin kahdenkeskisissä dialogeissa. Sosionomin (AMK) kompetensseissa korostetaan reflektoinnin ja vuorovaikutuksen merkitystä juuri ammatillisuuden kannalta. (Sosiaaliportti 2010).

Tauriaisen (2000) mukaan edellytys kasvatustyön kehittymiseen vaatii muutoksia kasvatuksen syvemmissä rakenteissa. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden vuorovaikutus vanhempien ja lasten kanssa saattaa herättää tarpeen käytäntöjen reflektointiin sekä uusien teoreettisten tietojen hakemiseen. Näin lasten mukavina pitämien asioiden leikin ja toiminnan tai negatiivisina kokemien asioiden taustalla vaikuttavien merkitysten tavoittamisesta tulee tärkeä osa laadukkaan varhaiskasvatuksen kehittämistä. (Tauriainen 2000, 201.)

Nykyään työelämän haasteet velvoittavat työntekijöitä työn ja itsensä kehittämiseen. Ammatillisuus ja koulutuksen tuoma valmius auttavat selviytymään arjen muuttuvista tilanteista. Opinnäytetyömme kautta meillä oli mahdollisuus tutustua varhaiskasvatuksen ajankohtaisiin tutkimuksiin ja kehittämistyöhön. Tutkimuksen tekemisestä saatu kokemus innostaa meitä tulevaisuudessa kehittämään työtämme mahdollisten tutkimus- ja kehittämistöiden kautta. Koemme, että opinnäytetyöprosessin aikana hankkimamme tieto auttaa meitä tulevissa työtehtävissämme. Mielestämme olemme oppineet perustelemaan myös teoreettisesti erilaisia kasvatuksellisia näkemyksiä ja pedagogisia toimintamenetelmiä.

Toivomme, että voisimme tulevaisuudessa työskennellä lasten parissa, joten lasten omista kokemuksista lähtevä tutkimus antaa eväitä tulevaan työhömmе. Saatujen tutkimustulosten perusteella haluamme lisäksi herättää päiväkodeissa toimivia miettimään ja tiedostamaan oman yhteisön viihtyvyystekijöitä sekä ennaltaehkäisevän toiminnan kautta parantamaan päiväkodin arjen toimintaa.

LÄHTEET

- Alasuutari, Maarit 2005. Mikä rakentaa vuorovaikutusta lapsen haastattelussa?
Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.) Haastattelu:
tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 145–162.
- Asetus lasten päivähoidosta. 239/1973.
- Brotherus, Annu 2004. Esiopetuksen toimintakulttuuri lapsen näkökulmasta.
Helsinki: Helsingin yliopisto. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Väi-
töskirja.
- Brotherus, Annu; Helimäki, Elina & Hytönen, Juhani 1994. Opetus varhaiskas-
vatuksessa. Helsinki: WSOY.
- Cantell, Hannele 2010. Ratkaiseva vuorovaikutus. Kasvatuksellisia kohtaamisia
lasten kanssa. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Dahlberg, Gunilla; Moss, Peter & Pence, Alan 2003. Beyond Quality in Early
Childhood Education and Care: Postmodern Perspectives. London:
Falmer Press.
- Eder, Donna & Fingerson, Laura. 2003. Interviewing children and adolescents.
Teoksessa: James A Holstein & Jaber F Gubrium (toim.) Inside In-
terviewing: New Lenses, New Concerns. London: SAGE Publica-
tions, 33.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tam-
pere: Vastapaino.
- Hakkarainen, Pentti 2002. Kehittävä esiopetus ja oppiminen. Jyväskylä: PS-
kustannus.
- Heinämäki, Liisa 2000. Varhaiserityiskasvatus lapsen arjessa. Jyväskylä: Tam-
mi.
- Helsingin kaupunki Sosiaalivirasto 2011. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma.
Lasten päivähoito. Oppaita ja työkirjoja 2011:1. Helsinki.
- Helsingin kaupunki Sosiaalivirasto i.a. Päivähoito. Viitattu 11.10.2011.
http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/P_iv_hoito/P_iv_kodit/ph_tarkeaa. Tu-
lostetun tekijän hallussa.

- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Huhtanen, Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen – Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Helsinki: Finn Lectura.
- Hujala, Eeva 2004. Arviointia perhelähtöisyyden toteutumisesta päivähoitossa. Teoksessa Päivi Kupila (toim.) Arvioidaan yhdessä. Helsinki: Tammi, 88.
- Hujala, Eeva; Lindberg, Päivi; Parrila, Sanna; Tauriainen, Leena & Vartiainen, Pirkko 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulu: Oulun yliopistopaino, 143.
- Hujala, Eeva; Parrila, Sanna; Puroila Anna-Maija; Parrila-Haapakoski, Sanna & Nivala, Veijo 1998. Päivähoitosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Ikonen Merja, 2006. Lasten vuorovaikutus ja leikki yhteisöllisyyden rakentajana. Teoksessa Kirsti Karila, Maarit Alasuutari, Maritta Hännikäinen, Anna Raija Nummenmaa ja Helena Rasku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 149–165.
- Jarasto, Pirkko & Sinervo, Nina 2001. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kalliala, Marjatta 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa. Helsinki: Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.
- Kalliala, Marjatta & Tahkokallio 2001. Yhteinen leikki. Teoksessa Karppinen, Seija, Puurula, Arja & Ruokonen, Inkeri. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Tammer-Paino Oy, 58–59.
- Karila, Kirsti & Nummenmaa, Anna Raija 2001. Matkalla moniammatillisuuteen: kuvauskohteena päiväkotit. Helsinki: WSOY.
- Karlsson, Liisa 2000. Lapsille puheenvuoro. Ammattikäytännön perinteet murroksessa. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Keskinen, Soili & Virjonen, Heli 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.
- Kiesiläinen, Liisa 1990. Päiväkotit kasvatusyhteisönä: kasvatuskulttuuri. Helsinki: Kriittinen korkeakoulu.

- Kiili, Johanna 2006. Lasten osallistumisen voimavarat: Tutkimus Ipanoiden osallistumisesta. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Komi, Tiina 2010. Aloittamisen askeleet saattelevat lapsen päivähoitoon. *Lastentarha* 2/2010, 29.
- Kyrönlampi-Kylmänen, Taina 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Taina Kyrönlampi-Kylmänen ja Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa/Kirjapaja.
- Lahtinen, Sanna 2007. Päivähoidon laatu lasten subjektiivisen hyvinvoinnin näkökulmasta. Jyväskyläläiset lapset palautteenantajina. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu -työ.
- Laki lasten päivähoidosta 1973/36, 19.1.1973. Viitattu 21.10.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto & Folkhälsan Förbund i.a. Kiusaavatko pienetkin lapset? Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto & Folkhälsan Förbund.
- Metsämuuronen, Jari 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp Ky.
- Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Olli Mäkinen ja Kustannus-osakeyhtiö Tammi.
- Nummenmaa, Anna Raija & Karila, Kirsti 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Nummenmaa, Anna Raija. 2001. Tulkinnallinen lähestymistapa varhaiskasvatuksen tutkimisessa ja teorianmuodostuksessa. Teoksessa Jorma Virtanen (toim.), Kirsti Karila & Jarmo Kinos Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Paananen, Sari 2006. Lapsen hyvinvointia edistävä arki päivähoitossa. Jyväskylän yliopisto. Varhaiskasvatuksen laitos. Pro gradu -työ.
- Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus, 2010. VKK-Metro Varhaiskasvatuksen kehittämisyksikkö. Lapsen ja vanhempien osallisuus ja varhainen tuki. Viitattu 1.3.2011.
http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/lapsen_ja_vanhempien_osallisuus. Tuloste tekijän hallussa.

- Rasku-Puttonen, Helena 2006. Oppijoiden yhteisö, osallisuus ja kasvattajan merkitys. Teoksessa Kirsti Karila, Maarit Alasuutari, Maritta Hännikäinen, Anna Raija Nummenmaa ja Helena Rasku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino Oy, 111–125.
- Rusanen, Erja 2008. Esiopetus lapsen silmin. Helsinki: Yliopistopaino.
- Salmivalli, Christina 2008. Kaverin kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sosiaaliportti 2010. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. Sosionomin (AMK) kompetenssit. Viitattu 23.10.2011.
<http://www.sosiaaliportti.fi/File/cdba99da-120c-4486-ada5-05df6b29b9af/SosKompetenssit140410.doc>.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Oppaita 56. Helsinki: Stakes 2005.
- Suomen perustuslaki 1999/731, 11.6.1999. Viitattu 22.10.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.
- Suomen Unicef i.a. Lapsen oikeuksien sopimus. Viitattu 1.3.2011.
http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/Lasten_oik_sopimus.pdf. Tuloste tekijän hallussa.
- Tauriainen, Leena 2000. Kohti yhteistä laatua. Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatukäsitykset päiväkodin integroidussa erityisryhmässä. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylä studies in education, psychology and social research 165. Väitöskirja.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010. Lasten päivähoito 2009. Tilastoraportti 32/2010.
- Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Uusitalo, Ilkka & Laakso, Tiina 2005. ”Sit tääl on sellainen lohikäärme, millä voi ratsastaa...” – lapset elinympäristönsä kehittäjinä. Teoksessa Terttu Parkkinen & Soili Keskinen (toim.) Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 43–55.

Vantaan kaupunki Sivistystoimi 2009. Haastattelututkimus Vantaan päiväko-
deissa. 5–6-vuotiaat päivähoidon laatua arvioimassa. Vantaa: Sivi-
tysvirasto. Viitattu 22.10.2011.

[http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/e
mbeds/vantaawwwstructure/31791_haastattelututkimus_web.pdf](http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/31791_haastattelututkimus_web.pdf).

Woodhead, Martin & Faulkner Dorothy 2000. Subjectys, objects or participants?
Dilemmas of psychological research with children. Teoksessa Pia
Christensen & Allison James (toim.) Research with children. Per-
spectives and practice. London: Falmer press, 31.

LIITE 1: Lasten haastattelukysymykset

1. Kuinka viihdyt päiväkodissa?

Mikä päiväkodissa on mukavaa?

Mikä päiväkodissa on tylsää?

2. Miten leikit sujuvat päiväkodissa?

3. Millainen on mielestäsi kiva kaveri?

4. Millainen on mielestäsi kelju kaveri?

5. Tuleeko päiväkodissa riitoja?

Mitä mieltä olet riidoista?

Miten riidat ratkaistaan?

Tarvitaanko riitojen selvittämiseen aina aikuista?

6. Onko sinua kiusattu päiväkodissa?

Jos on, niin miltä kiusaaminen on tuntunut?

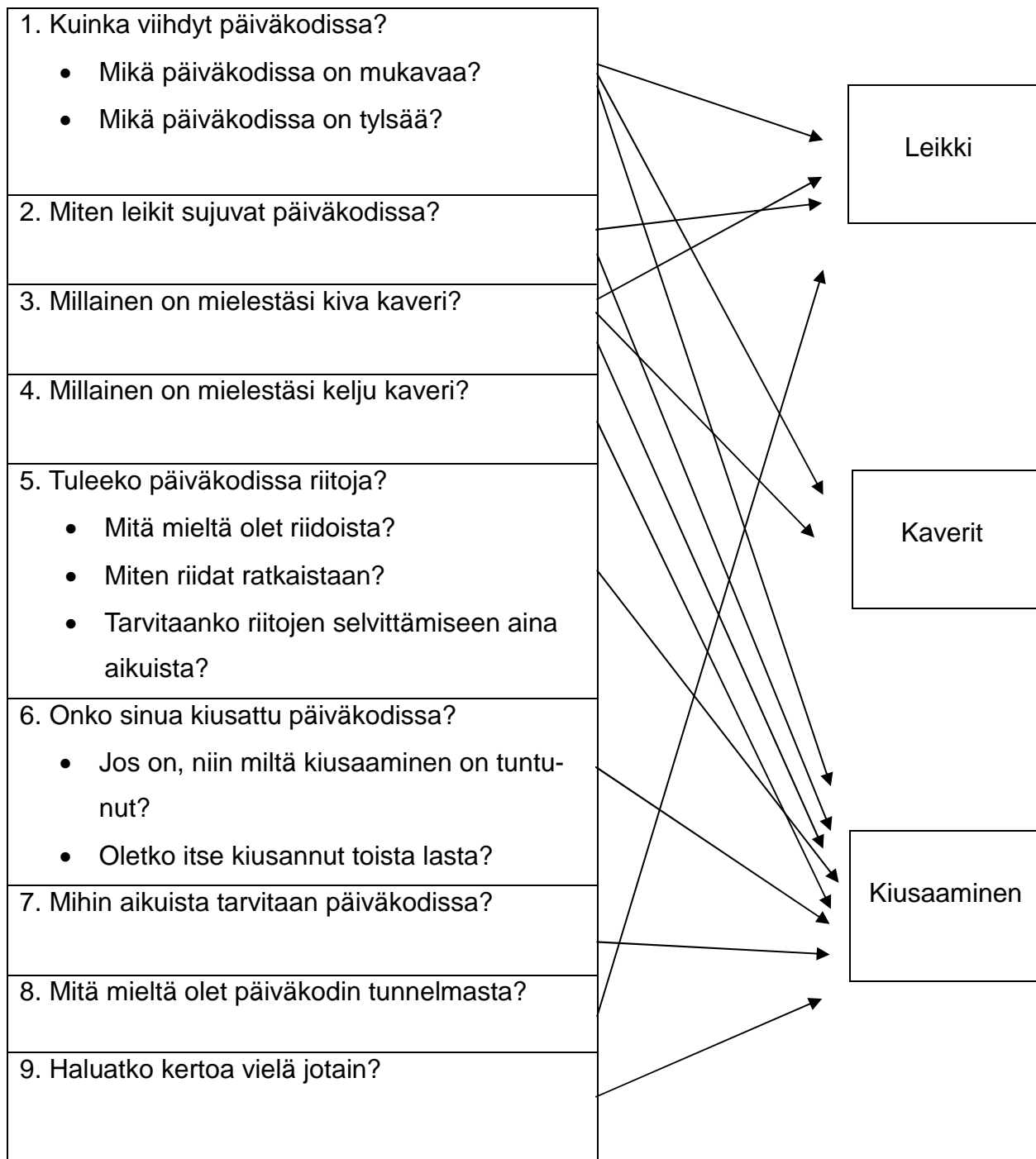
Oletko itse joskus kiusannut toisia lapsia?

7. Mihin aikuisia tarvitaan päiväkodissa?

8. Mitä mieltä olet päiväkodin tunnelmasta?

9. Haluatko kertoa vielä jotain?

LIITE 2: Teemojen muodostuminen

LIITE 3: Haastattelukysymysten ja tutkimuskysymysten välinen relaatio

